

แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา*

GUIDLINES FOR DEVELOPMENT OF LEARNING SKILLS IN THE 21ST CENTURY OF
STUDENTS AT NAKHON SAWAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
3 ACCORDING TO THE THREEFOLD LEARNING

¹อรรวรรณ พุ่มเกิด Orawan Phumkerd ²วรกฤต เกื่อนช้าง Worakrit Theunchang

³ทนง ทศไกร Thanong Thossakrai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Orawan_Phumkerd@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ตามหลักไตรสิกขา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา จำนวน 389 คน ทำวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ในภาพรวมมีระดับการพัฒนายู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านมีระดับการพัฒนายู่ในระดับมากทั้งหมด และ 2) แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ด้านที่ 1 3R Reading ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่านตามแผนการดำเนินงาน โดยใช้หลักไตรสิกขา ด้านที่ 2 3R (W) Riting ผู้บริหารกระตุ้นทักษะการเขียนในผู้เรียน โดยมุ่งเน้นที่การสร้างศีลธรรมที่ดี และการจัดกิจกรรมการประกวดเพื่อสร้างเสริมแรงผู้เรียนในการพัฒนาทักษะการเขียนของตนเอง ด้านที่ 3 3R (A) Rithmatic ผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการพัฒนาทักษะด้านการคำนวณของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามหลักไตรสิกขา และสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการแข่งขันและฝึกฝนทักษะการคำนวณอย่างหลากหลาย ด้านที่ 4 8C Critical Thinking and Problem Solving ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งสร้างแผนการสอนและกิจกรรม โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสให้นักเรียนทำงานร่วมกัน และใช้สมองในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ด้านที่ 5 8C Creativity and Innovation ผู้บริหารมีการจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหา โดยใช้เครื่องมือเทคโนโลยีใหม่ ด้านที่ 6 8C Collaboration Teamwork and Leadership ผู้บริหารสร้างแผนงานหรือโครงการที่สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกลุ่มเพื่อให้เกิดการฝึกฝนในการจัดการกับอารมณ์และการร่วมมือกัน ด้านที่ 7 8C Communication Information and Media Literacy ผู้บริหารสร้างกิจกรรมและการสอนที่เน้นการพัฒนาศีลธรรม สมาธิ และส่งเสริมความสามารถที่ดีในการสื่อสารและรับสาร ด้านที่ 8 8C Cross-cultural Understanding ผู้บริหารสร้างความ

*Received: December 10, 2024. Revised: December 23, 2024. Accepted: December 25, 2024.

เข้าใจและการเคารพวัฒนธรรมที่แตกต่าง และการสอนการคิดอย่างมีเหตุผล ด้านที่ 9 8C Computing and ICT Literacy ผู้บริหารเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและศีลธรรม และส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และความสามารถในการแก้ปัญหา ผ่านโครงการและกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยี ด้านที่ 10 8C Career and Learning Skills ผู้บริหารส่งเสริมทักษะและการเรียนรู้เพื่อสร้างอาชีพในอนาคตให้กับผู้เรียน โดยเน้นการจัดประสบการณ์จริง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนหรือทำงานในอนาคต ด้านที่ 11 8C Compassion ผู้บริหารสร้างแผนงานและโครงการที่เน้นพัฒนาด้านคุณธรรม ความกตัญญู และความซื่อสัตย์ให้แก่ผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา

คำสำคัญ: ทักษะการเรียนรู้, ศตวรรษที่ 21, ผู้เรียน, หลักไตรสิกขา

Abstract

This research article aims 1) to study the status of the development of learning skills in the 21st century of learners and 2) to present the guidelines for the development of learning skills in the 21st century of learners according to the Tri-sikkhā principle (Threefold Learning). It is a mixed-method research using quantitative research with a sample group of 389 school administrators and teachers in the school. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research used the method of interviewing 9 key informants. Data were analyzed by content analysis. The research results found that 1) The development of 21st century learning skills of learners as a whole was at a high level. When considering each aspect, the development level was at a high level in all aspects. 2) The development guidelines for 21st century learning skills of learners in the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 3 according to the Tri-sikkhā principle consisted of the following: Aspects 1; 3 R Reading, school administrators could organize activities to support learners in developing reading skills according to the operation plan by using the Tri-Sikkhā principle. Aspect 2; 3R (W) Riting, administrators stimulated writing skills in students, focusing on building good morality, and organizing competition activities to strengthen students in developing their own writing skills. Aspect 3 ; 3 R (A) Rithmatic, educational institution administrators had a method to develop students' computation skills by organizing a variety of activities based on the Tri-Sikkhā principle and encouraging students to compete and practice a variety of computation skills. Aspect 4; 8C Critical Thinking and Problem Solving, educational institution administrators focused on creating lesson and activity plans by organizing learning activities that gave students opportunities to work together and use their brains to analyze and solve problems. Aspect 5; 8C Creativity and Innovation, administrators organized projects and activities that promoted creativity and problem solving, using new technological tools. Aspect 6 ; 8 C Collaboration, Teamwork and Leadership, administrators created plans or projects that supported and promoted learning through groups in order to practice managing emotions and cooperation. Aspect 7; 8C Communication,

Information and Media Literacy, administrators created activities and teaching that focused on developing morality, concentration, and promoting good communication and receiving abilities. Aspect 8; 8C Cross-cultural Understanding, administrators created understanding and respect for different cultures, and teaching critical thinking. Aspect 9; 8C Computing and ICT Literacy, administrators enhanced knowledge of technology and morality, and promoting critical thinking skills and problem-solving abilities through technology-based projects and activities. Aspect 10; 8C Career and Learning Skills, administrators promoted skills and learning to build future careers for learners, with emphasis on providing real-world experiences. In addition, activities promoted analytical thinking and systematic problem solving, in preparation for future study or work. Area 11; 8C Compassion, administrators created plans and projects that focused on developing morality, gratitude, and honesty in learners, using the Trisikkhā principle.

Keywords: Learning Skills, 21st Century, Learners, Trisikkhā Principle

บทนำ

ทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทยในฐานะการเป็นพลเมืองของโลก ที่มีการดำรงชีวิตท่ามกลางเทคโนโลยีมาประกอบเศรษฐกิจและการค้า จึงต้องค้นหายุทธศาสตร์ใหม่ในการพัฒนาระบบการศึกษา การศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ ต้องเรียนให้บรรลุทักษะ จากความรู้วิชาไปสู่ทักษะในการใช้วิชาเพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนจึงต้องเน้นเรียนโดยการลงมือทำ หรือการฝึกฝนนั่นเอง และคนเราต้องฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นตลอดชีวิต เครื่องมือเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งผู้บริหารการศึกษาครูและผู้เรียนบนฐานคิดกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ และกระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบโดยใช้ฐานคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century skills) เพื่อรองรับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและส่งเสริมการผลิตกำลังคนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21 โดยอยู่บนพื้นฐานความเป็นไทยและฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เข้าใจตัวตนความเป็นไทยอย่างเข้มแข็งก่อนเข้าสู่เวทีประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน (ชลณา ม่วงหวาน, 2566)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่เชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมในทางพุทธศาสนากับหลักการบริหารมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักพุทธธรรมกับหลักการบริหารการศึกษาที่ครอบคลุมพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติ หรือเป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายาม หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงเน้นมุ่งที่การปฏิบัติเป็นสำคัญ หลักคุณธรรมและศีลธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทยคือ สามารถเข้ามาพิสูจน์ได้ด้วยตนเองว่าอะไรจริง อะไรไม่จริง พระพุทธศาสนาให้ทุกคนมาพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองว่าได้ผลจริงหรือไม่ การเลือก หลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดี ควรประพฤติ ปฏิบัติ ธรรม ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับการศึกษา คือ สิกขา 3 หรือไตรสิกขา นำเอา ศีล สมาธิ และปัญญา มีขอบเขตครอบคลุมมรรคทั้งหมด และเป็นการนำเอาเนื้อหาของ

มรรคไปใช้อย่างหมดสิ้นจบบริบูรณ์ โดยแสดงหลักการปฏิบัติธรรมและบรรยายวิธีปฏิบัติธรรม คำว่า ไตรสิกขา หรือ สิกขา 3 ผูกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน และมีความหมายคล้ายคำว่า “ภาวนา” ซึ่งแปลว่า การทำให้เกิดการทำให้มี ให้เป็น การทำให้เจริญ การเพิ่มพูนการอบรม หรือฝึกอบรม ซึ่งหากนำหลักไตรสิกขาเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนตามแนวพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็น กระบวนการที่เกิดจากการพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและให้มากขึ้นในตนมนุษย์เองด้วยการลงมือปฏิบัติ จนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญและมีความเลื่อมใสศรัทธาในการที่จะประพฤติตามคำสอนนั้น เป็น แนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้จนเกิดปัญญาเช่นนี้ผู้เรียนหรือผู้รับการฝึกฝนอบรมย่อมเกิดประโยชน์ได้อย่าง แท้จริง (พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท), 2561)

สภาพปัญหาจากรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการบริหาร พบว่า หนึ่งในปัญหาที่ต้องพัฒนาและเป็น ปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาการพัฒนาครูและผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดส่วนใหญ่ พบว่า เป็นสถานศึกษา ขนาดเล็ก สถานศึกษาบางส่วนไม่มีผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารจัดการยังขาดประสิทธิภาพ ปัญหาขาดแคลนครู ครูสอนไม่ตรงตามวิชาที่ถนัด ทำให้ครูบางส่วนไม่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่าง ครบถ้วนตรงตามวิชาเอกที่จบมา ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนขาดทักษะที่จำเป็นต่างๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี เป็นต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญของครูผู้สอนและผู้เรียนให้เกิด การพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกๆ ด้าน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามหลักการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง จึงมุ่งเน้นการพัฒนาครูและผู้เรียนให้สามารถจัดการศึกษาและเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและ จริยธรรม และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความสามารถจัดการเรียนรู้ใน โรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาพัฒนาดตนเอง ผ่านระบบออนไลน์และแบบเผชิญหน้า นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการครูและ บุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3, 2566) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่จะขับเคลื่อนการศึกษาให้สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะตาม ศตวรรษที่ 21 ได้นั้นยังคงเป็นอุปสรรค เนื่องจากปัญหาความขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการ เรียนรู้ด้านต่างๆ และปัญหาการบริหารจัดการที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพทันโลกปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรที่จะมีความพร้อมสำหรับการเป็นผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

จากปัญหาในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และส่งผล ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญจึงจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ให้สอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ด้วยเหตุและปัญหาดังกล่าว ทำให้ ผู้วิจัยเห็นว่าหากได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา ดังกล่าวจะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบัน และผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Qualitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 116 คน และครูในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 1,253 คน รวมทั้งสิ้น 1,369 คน กำหนดขนาดตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 389 คน จากตาราง Krejcie, R.V. & D.W. Morgan (1970) และการจัดกลุ่มแบบสัดส่วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิ การศึกษา ตำแหน่ง แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 มีองค์ประกอบ 11 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษา หลักการ ทฤษฎีจากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้ เพื่อกำหนดเป็นขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือ 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ 3) สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย 4) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ 5) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) เชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ (Index of Items Objective Congruence : IOC) ซึ่งจะต้องได้ค่า IOC มากกว่า 0.5 ทุกข้อ 6) นำเครื่องมือที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อเป็นการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 7) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ใน

ศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม

ที่	สภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน	ระดับการพัฒนา			ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
3R					
1	Reading มีทักษะด้านการอ่านอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย	3.81	0.65	มาก	2
2	(W) Riting มีทักษะด้านการเขียนอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย	3.86	0.62	มาก	1
3	(A)Rithmatic มีทักษะด้านการคำนวณอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย	3.77	0.50	มาก	3
8C					
4	Critical Thinking and Problem Solving มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และแก้ไข ปัญหาได้	3.41	0.65	มาก	11
5	Creativity and Innovation คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม	3.51	0.90	มาก	8
6	Collaboration Teamwork and Leadership ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ	3.43	0.82	มาก	10
7	Communication Information and Media Literacy ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ	3.47	0.70	มาก	9
8	Cross-cultural Understanding ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม	3.60	0.59	มาก	5
9	Computing and ICT Literacyทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี	3.64	0.44	มาก	4
10	Career and Learning Skills ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้	3.57	0.38	มาก	7
11	Compassion มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย	3.58	0.41	มาก	6
ภาพรวม		3.53	0.34	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ด้าน(W) Riting มีทักษะด้านการเขียนอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย มีสภาพการพัฒนาทักษะของผู้เรียนสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 ได้แก่ ด้าน Reading มีทักษะด้านการอ่านอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 ได้แก่ ด้าน (A) Rithmatic มีทักษะด้านการคำนวณอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย ซึ่งอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 4 ได้แก่ ด้าน Computing and ICT Literacy ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ซึ่งอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 5 ได้แก่ ด้าน Computing and ICT Literacy ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ซึ่งอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 6 ได้แก่ ด้าน Compassion มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ซึ่งอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 7 ได้แก่ ด้าน Career and Learning Skills ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 8 ได้แก่ ด้าน Creativity and Innovation คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 9 ได้แก่ ด้าน Communication Information and Media Literacy ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 10 ได้แก่ ด้าน Collaboration Teamwork and Leadership ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ซึ่งอยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาทักษะของผู้เรียนต่ำสุด ได้แก่ ด้าน Critical Thinking and Problem Solving มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไข ปัญหาได้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา สามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. ด้านที่ 1) 3R 1. Reading (มีทักษะด้านการอ่านอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการอ่านอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน

แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการอ่านอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบ หน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) การสร้างศีลที่ดีให้กับนักเรียนจะช่วยสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สมานธิ (มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่นทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) การพัฒนาสมาธิให้กับนักเรียนจะช่วยเพิ่มความทักษะ สร้างสมาธิในการทำกิจกรรม และเพิ่มความจำในการเรียนรู้ และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญญาเข้าใจในสังขธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) การส่งเสริมปัญญาให้กับนักเรียนจะช่วยเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา และสร้างความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการอ่านอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย โดยการใช้หลักไตรสิกขาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้เติบโตและพร้อมรับอุปสรรคในอนาคต โดยมีการจัดทำแผน/

โครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ฝึกทักษะการอ่าน และซ่อมเสริมเกี่ยวกับทักษะด้านการอ่าน เช่น กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมการอ่านทำนองเสนาะ การอ่านคำพื้นฐาน เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะด้านการอ่านให้เหมาะสมกับช่วงวัย และก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการอ่าน

2. ด้านที่ 2) 3R 2. (W) Riting (มีทักษะด้านการเขียนอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการเขียนอยู่เสมอ

แนวทางการจัดกิจกรรมที่เป็นวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการเขียนอยู่เสมอ ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) การส่งเสริม สนับสนุน และจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะด้านการเขียนอย่างเหมาะสมตามความพร้อม และช่วงวัย ควบคู่ไปกับการเขียนอย่างมีคุณธรรม มีจิตสำนึก จรรยาบรรณของนักเขียน สมาธิ (มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) ให้กำลังใจในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้การให้กำลังใจและการสนับสนุนจากครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งร้ายภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญญาเข้าใจในสัจธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) การรู้จักคิดและเขียนด้วยเหตุผล การใช้ภาษาสื่อความหมาย และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งนี้ควรมีการจัดกิจกรรมการประกวด ให้รางวัล เพื่อเป็นการเสริมแรง สร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาทักษะด้านการเขียนของผู้เรียน

3. ด้านที่ 3) 3R 3. (A) Rithmatic (มีทักษะด้านการคำนวณอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการดำเนินงานการพัฒนาทักษะด้านการคำนวณของผู้เรียนอย่างหลากหลาย

แนวทางการจัดกิจกรรมที่เป็นวิธีการดำเนินงานการพัฒนาทักษะด้านการคำนวณของผู้เรียนอย่างหลากหลาย ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) คือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยศีลธรรม และคุณค่าทางสังคมจะช่วยสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความสงบ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้เป็นประจำ ฝึกคิดเลขเร็วจากแบบฝึกทักษะ ฝึกแก้ไขโจทย์ปัญหาตามความเหมาะสมของแต่ละช่วงชั้น สมาธิ (มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) การสอนสมาธิให้ผู้เรียนรู้จักสงบสติตัวเองก่อนการเรียนรู้ จะช่วยเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ กิจกรรมฝึกคิดคำนวณ การวางแผนจากชิ้นงาน ทั้งแบบบุคคล และการทำงานเป็นกลุ่ม และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งร้ายภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้

สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) สนับสนุนผู้เรียนที่มีความสามารถโดดเด่นด้านการคิดคำนวณ มีการแข่งขันคิดเลขเร็ว แข่งขันเอแมท และชอมเสริมให้กับผู้เรียนที่ยังไม่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพื้นฐานการคิดคำนวณ และการใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เป็นการสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านการคำนวณของผู้เรียน

4. ด้านที่ 4) 8C 1. Critical Thinking and Problem Solving (มีความสามารถด้านการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล วิเคราะห์ แยกแยะ ข้อเท็จจริงเพื่อตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการตั้งประเด็นคำถามจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างครอบคลุมเพื่อนำไปสู่การเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหา และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผล) ผู้บริหารสถานศึกษามีแผนงาน/โครงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผล

แนวทางการสร้างแผนงาน/โครงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผล ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) คือ การสอนและสร้างศีลให้กับผู้เรียน เป็นพื้นฐานที่สำคัญ เนื่องจากศีลช่วยสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของผู้เรียน สมาน (มีความมุ่งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) การพัฒนาสมาธิให้กับผู้เรียน เป็นการช่วยเสริมสร้างความจำและความใส่ใจในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดทำโครงการการ/กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานร่วมกันทั้งกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ต่างชั้นเรียน รวมทั้งการทำกิจกรรมนอกสถานที่ร่วมกับกิจกรรมกับผู้เรียนต่างสถานศึกษา และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งแวดล้อมและเปลี่ยนแปลงในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) การส่งเสริมปัญญาให้กับผู้เรียน ช่วยเพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผน และปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน และสร้างชิ้นงานด้วยตนเอง และฝึกการนำเสนอผลงานทั้งแบบเป็นกลุ่ม และแบบรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออกในสิ่งที่เหมาะสมกับวัยของตนเอง ฝึกให้นักเรียนรู้จักการแก้ไขปัญหา โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาชี้แนะ

5. ด้านที่ 5) 8C 2. Creativity and Innovation (มีความสามารถในการริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ ผลงานที่แตกต่างจากผู้อื่น มีจินตนาการ ช่างฝัน มีความกระตือรือร้นต่อการทำงานทุกชิ้นที่ได้รับมอบหมาย คิดค้น แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาชิ้นงานต่างๆ) ผู้บริหารสถานศึกษามีแผนงานในการส่งเสริมผู้เรียนเกี่ยวกับการคิดค้นนวัตกรรม เทคโนโลยีอย่างหลากหลาย

แนวทางการสร้างแผนงานในการส่งเสริมผู้เรียนเกี่ยวกับการคิดค้นนวัตกรรม เทคโนโลยีอย่างหลากหลาย ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) คือ การปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรมให้กับนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาโดยรวมของพวกเขา ด้วยการ

เน้นจริยธรรม ความซื่อสัตย์ หลังจากนั้นผลงานที่ นวัตกรรมที่ผลิตออกมาจะไม่เป็นพิษภัยทำลายบุคคลและสังคม สมาชิก (มีความมุ่งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) การปลูกฝังสติผ่านการปฏิบัติ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การแก้ปัญหาและนวัตกรรม มีโครงการศึกษาแหล่งเรียนรู้ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสถานศึกษาอื่น เพื่อจุดประกายหรือสร้างแรงบันดาลใจในการคิดริเริ่ม ต่อยอด พัฒนาสิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรมใหม่ๆ และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งร้ายภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) มีการตั้งชมรมที่มีการเชิญชวนให้ผู้เชี่ยวชาญ หรือวิทยากรต่างสถานที่หรือหน่วยงานภายนอก มาทำการแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือสมัยใหม่ในการทำงานที่เอื้ออำนวยความสะดวกสบาย ในการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน ครูผู้สอนนำสื่อเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้ ในการสืบค้นข้อมูลในการเรียน และสืบค้นข้อมูลที่นักเรียนสนใจ และเป็นประโยชน์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้โซเชียลในการเข้าถึงและรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ และตระหนักรู้ถึงภัยต่างๆ จนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำมาสร้างเป็นชิ้นงาน

6. ด้านที่ 6) 8C 3. Collaboration Teamwork and Leadership (มีความสามารถในการร่วมมือ รับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ยอมรับเข้าใจข้อผิดพลาดของผู้อื่น ความเป็นผู้นำที่ดี ยอมรับในเสียงส่วนมาก) ผู้บริหารสถานศึกษามีแผนงาน/ โครงการที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์และสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

แนวทางการสร้างแผนงาน/ โครงการที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์และสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ที่จะนำมาสู่การฝึกรับมือ เมื่อเกิดสภาวะอารมณ์ต่างๆ และนำมาสรุปถึงที่มา ที่ไป และการดับของอารมณ์นั้น ให้เป็นรูปธรรม สมาชิก (มีความมุ่งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) การส่งเสริมการฝึกสติ สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงสมาธิ และการควบคุมอารมณ์ได้ ด้วยการสอนเทคนิคต่างๆ เช่น การทำสมาธิและการหายใจลึกๆ จะสามารถช่วยให้พวกเขาพัฒนาความตระหนักรู้เกี่ยวกับความคิดและอารมณ์ของตนได้มากขึ้น การตระหนักรู้ในตนเองนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนตอบสนองต่อความท้าทายด้วยความชัดเจนและความสงบ จัดให้มีโครงการเทศศึกษา จัดกิจกรรมชั่วโมงโฮมรูม เพื่อให้ครูประจำชั้นได้ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน ในด้านการเรียน และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งร้ายภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิ

ภาวะของตน) การส่งเสริมการเติบโตทางปัญญา เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ด้วยการจัดโปรแกรมการศึกษาที่มีส่วนร่วม และท้าทายผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การกระตุ้นทางปัญญานี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อน คิดอย่างสร้างสรรค์ และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ด้านที่ 7) 8C 4. Communication Information and Media Literacy (มีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน รับฟังผู้อื่นด้วยความตั้งใจ และเลือกรับและไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยเหตุผล และถูกต้อง) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกเป็นทั้งผู้สื่อสาร และผู้รับสารอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย

แนวทางการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกเป็นทั้งผู้สื่อสาร และผู้รับสารอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) แนวทางการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกเป็นทั้งผู้สื่อสาร และผู้รับสารอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย ตามหลัก เน้นการสอนและสร้างศีลธรรมที่ดีให้กับผู้เรียน เพื่อสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการเรียนรู้ การสอนและเรียนรู้ควรเน้นการพัฒนาปัญญาของผู้เรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจ และการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนเป็นผู้สื่อสารและผู้รับสารได้อย่างเหมาะสมตามช่วงวัย สมาธิ (มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญอดทน ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมาธิของผู้เรียน โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และการทดลอง เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา โดยจัดโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม โดยใช้สิ่งของในชุมชนมานำริเริ่ม พัฒนา และนำเสนอต่อเพื่อนร่วมสถานศึกษา หรือต่างสถานศึกษา จัดโครงการวิชาการ จัดกิจกรรมนำเสนอภาษาไทยวันละคำ ภาษาอังกฤษวันละคำ และพุทธศาสนิกวันละคำ เพื่อให้เป็นเรียนได้ฝึกเป็นผู้สื่อสาร รับสารจากเพื่อนร่วมสถานศึกษา และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) การสอนและเรียนรู้ควรเน้นการพัฒนาปัญญาของผู้เรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจ และการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนเป็นผู้สื่อสารและผู้รับสารได้อย่างเหมาะสมตามช่วงวัย โดยจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมชุมนุมตามความสนใจ เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถ ความรู้ของผู้เรียน โดยชุมนุมกีฬา ศิลปะ นาฏศิลป์ งานอาชีพ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย เพื่อส่งเสริมทั้งด้านอาชีพและวิชาการ ชุมนุมนักข่าวน้อย เพื่อฝึกทักษะการเป็นนักสื่อสาร รวมทั้งเป็นการฝึกเรื่องคุณธรรม จรรยาบรรณของการเป็นผู้สื่อสารที่ไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเสื่อมเสีย จัดชุมนุมประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการฝึกทักษะการพูดสื่อสาร และได้ฝึกเป็นผู้รับสาร

8. ด้านที่ 8) 8C 5. Cross-cultural Understanding (มีความสามารถในการพูดและฟังอย่างมีกาลเทศะ ปฏิบัติตนโดยมีสัมมาคารวะ ให้ความเคารพกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีการตอบสนองอย่างเปิดเผยต่อความคิดเห็นที่ต่างกัน มีความคิดใหม่และเข้าใจความแตกต่างทางสังคม และวัฒนธรรม) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง

แนวทางการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผ่านหลักไตรสิกขา ศีล เป็นพื้นฐานที่สำคัญ เพื่อสร้างจริยธรรมและคุณค่าที่ดีในชุมชน การสอนและส่งเสริมคุณธรรมอันดีให้กับผู้เรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้พวกเขาเข้าใจ และยอมรับว่าความเป็นอยู่ของผู้อื่นมีความสำคัญเช่นกัน สมาน (มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) สมานเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการเรียนรู้ การสร้างสภาวะการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความสนุกสนานและท้าทายจะช่วยกระตุ้นสมานของนักเรียนให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญญาเข้าใจในสัจธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) ปัญญาเป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและคิดอย่างมีเหตุผล การสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาและคิดอย่างวิเคราะห์ จะช่วยเสริมสร้างปัญญาให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้และแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และมีการทำงานเป็นกลุ่มยอมรับข้อตกลงร่วมกัน มีการนำเสนอผลงานและแก้ไขพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมชุมนุม การเข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ ทักษะศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา นักเรียนจะได้รับการเรียนรู้ ได้รับข้อมูล ประสบการณ์ที่ดีในการเข้าสังคมและมีน้ำใจช่วยเหลือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

9. ด้านที่ 9) 8C 6. Computing and ICT Literacy (มีความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมตามวัย มีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาตนเอง และมีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี

แนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) การปลูกฝังค่านิยมทางศีลธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความเคารพและความรับผิดชอบจะเป็นแนวทางให้ผู้เรียนตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม และมีส่วนร่วมในเชิงบวกต่อสังคม การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการทำความเข้าใจและสนับสนุน จัดให้มีโครงการพัฒนาผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรในสถานศึกษา เกี่ยวกับการเทคโนโลยี และเป็นการรับข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ สมาน (มีความตั้ง

มัน เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อุดม ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) การปลูกฝังสติผ่านการฝึกสมาธิ และการไตร่ตรองตนเอง สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงสมาธิ ลดความเครียด และเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ การตระหนักถึงความคิดและอารมณ์ของพวกเขาเพิ่มขึ้น ผู้เรียนสามารถจัดการความรู้สึกและความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีขึ้น และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญหาเข้าใจในสังขารธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) การพัฒนาความสามารถทางปัญญาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนในการปรับตัว ให้เข้ากับความต้องการของศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการทำความเข้าใจ และจัดให้มีโครงการ หรือกิจกรรมการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้เทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการบริหารและการดำเนินงาน

10. ด้านที่ 10) 8C 7. Career and Learning Skills (มีความสามารถในการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้มาสร้างสรรค์เป็นอาชีพ เพื่อเป็นแนวทางหรือเป็นการประกอบเป็นอาชีพในอนาคต และมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เหมาะสมตามวัย) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ด้านการประกอบอาชีพตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

แนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ด้านการประกอบอาชีพตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) การสร้างศีลที่ดีให้กับผู้เรียนเริ่มต้นจากการสอนให้เข้าใจคุณค่าและจริยธรรม จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความจำในระยะยาว สมาธิ (มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อุดม ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรมและทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) การสอนให้ผู้เรียนมีสมาธิ จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความจำในระยะยาว รวมถึงการจัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมแนะแนว ชุมชน โดยสถานศึกษาคัดเลือกกิจกรรมจากความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีการลงมือปฏิบัติจริง ได้ความรู้และการสร้างงานอาชีพจากวิทยากรชุมชน ผู้เรียนสามารถนำวัสดุหรือวัตถุดิบในท้องถิ่นมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ ที่เป็นพื้นฐานในการสร้างงาน สร้างอาชีพได้ และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญหาเข้าใจในสังขารธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญาจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกการคิดค้นทุน กำไร การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผู้เรียนจัดทำ

ขึ้นภายในสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนระดับชั้นสูงสุดของสถานศึกษาได้รับการแนะแนว เกี่ยวกับการศึกษาต่อจากสถานศึกษาที่สูงขึ้นประจำตำบล จัดกิจกรรมที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการศึกษาต่อ

11. ด้านที่ 11) 8C 8. Compassion (มีคุณธรรม มีความกตัญญูรู้คุณ ละอายชั่ว กลัวบาป ซื่อสัตย์ เกิดจิตที่เป็นกุศลอย่างสม่ำเสมอ มีจิตใจเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี มีน้ำใจ มีระเบียบวินัย เคารพผู้อื่น มีความสำนึกในการเป็นพลเมือง) ผู้บริหารสถานศึกษามีแผนงาน/ โครงการที่ส่งเสริมด้านคุณธรรม มีความกตัญญู และซื่อสัตย์แก่ผู้เรียน

แนวทางการส่งเสริมการจัดแผนงาน/ โครงการที่ส่งเสริมด้านคุณธรรม มีความกตัญญู และซื่อสัตย์แก่ผู้เรียน ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล (การรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับสังคมในทางเกื้อกูลประโยชน์ เพื่อให้สามารถดำรงตนด้วยดีในสังคม) การสร้างแผนงานหรือโครงการที่เน้นศีลจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าและจริยธรรมอย่างเชื่อถือได้ โดยให้ความสำคัญกับการสอนและกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการของไตรสิกขา และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะเหล่านี้ในทุกๆ วัน เพื่อให้พวกเขาเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม กตัญญู และซื่อสัตย์อย่างแท้จริงในอนาคต สมาน (มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่น ทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน ขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองได้ มองโลกในแง่ดี เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สามารถคิดพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกิจกรรม และทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ได้) การเรียนรู้เรื่องสมาธิจะช่วยพัฒนาการควบคุมอารมณ์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ โดยมีการกล่าวชื่นชมผู้เรียนที่มีความประพฤติดี เช่น การเก็บเงินหรือสิ่งของที่พบ มาส่งครู เพื่อประกาศหาเจ้าของ และจะได้รับการบันทึกลงในสมุดความดี เพื่อเป็นการชื่นชมและเป็นแรงบันดาลใจในการทำความดีให้แก่ผู้เรียนคนอื่น และปัญญา (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งร้ายภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารธรรมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน) การจัดกิจกรรมที่เน้นด้านปัญญาจะช่วยสร้างการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยมีโครงการ/ กิจกรรมโครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีการใส่บาตรทุกวันศุกร์ กิจกรรมพระสอนศีล กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร เพื่อเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิด ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน (W) Riting มีทักษะด้านการเขียนอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย มีสภาพการพัฒนาทักษะของผู้เรียนสูงสุด ลำดับที่ 2 ได้แก่ ด้าน Reading มีทักษะด้านการอ่านอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย ลำดับที่ 3 ได้แก่ ด้าน (A) Rithmetic มีทักษะด้านการคำนวณอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย ลำดับที่ 4 ได้แก่ ด้าน Computing and ICT Literacy ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ลำดับที่ 5 ได้แก่ ด้าน Computing and ICT Literacy ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ลำดับที่ 6 ได้แก่ ด้าน Compassion มีคุณธรรม มี

เมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ลำดับที่ 7 ได้แก่ ด้าน Career and Learning Skills ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้ ลำดับที่ 8 ได้แก่ ด้าน Creativity and Innovation คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม ลำดับที่ 9 ได้แก่ ด้าน Communication Information and Media Literacy ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ ลำดับที่ 10 ได้แก่ ด้าน Collaboration Teamwork and Leadership ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ และด้านที่มีสภาพการพัฒนาทักษะของผู้เรียนต่ำสุด ได้แก่ ด้าน Critical Thinking and Problem Solving มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไข ปัญหาได้ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมและบริบทของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งมีความพร้อมไม่เหมือนกัน แต่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเหมือนกัน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรภัทร วรบำรุงกุล, เรืองวิชัย นิลโคตร, พรสวรรค์ ศิริศาสนันท์ และสมปอง มุลมณี (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรมของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีเป้าหมายตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางและมีการแทรกการพัฒนาทักษะของผู้เรียนตามเนื้อหา แต่ละเนื้อหามีกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรมเป็นส่วนๆ รวมถึงการจัดการเรียนรู้มีปัจจัยเกื้อหนุนอย่างน้อย 3 ประการ คือ ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทำให้ได้ผลลัพธ์ที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพัฒน์ หาญโสภณ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ใหม่ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น คือ เปลี่ยนจากเน้นครูเป็นศูนย์กลาง เป็นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปลี่ยนการสอน เป็นการจัดการเรียนรู้ เปลี่ยนจากเน้นเนื้อหา เป็นเน้นกระบวนการเรียนรู้ เปลี่ยนจากเน้นบอกความรู้เป็นเน้นฝึกทักษะ เปลี่ยนบทบาทครูที่มีหน้าที่สอน เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศ การเลือกใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สำหรับผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่ามีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชา การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญ คือ กลวิธีในการสอน หรือการจัดการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหาวิชา เวลา และ กลุ่มเป้าหมาย (ผู้เรียน)

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการอ่าน เขียน คำนวณ และทักษะการแก้ปัญหา รวมถึงการส่งเสริมทักษะทางการมีส่วนร่วม การสื่อสาร และความเข้าใจทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนพร้อมที่จะเข้าสู่อนาคตอย่างเต็มที่และมีความสามารถในการปรับตัวกับสังคมและสภาพแวดล้อมต่างๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งอาจเป็นเพราะทักษะที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 นั้นแตกต่างจากอดีตอย่างมาก โลกเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เต็มไปด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ ข้อมูลข่าวสารมหาศาล และความท้าทายที่หลากหลาย นักเรียนจำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลายเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 จะช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมสำหรับโอกาสและความ

ท้าทายในอนาคต ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนเรียนต่อในระดับสูง ทำงานทำ ประสบความสำเร็จในชีวิต และสร้างผลงานเชิงบวกต่อสังคม ทุกคนมีศักยภาพที่จะประสบความสำเร็จ การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ช่วยให้ค้นพบศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน ส่งเสริมให้พวกเขาพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ และบรรลุเป้าหมายในชีวิต แนวทางนี้มุ่งเน้นไปที่ความต้องการและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะในแบบของตัวเอง หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน การผสมผสานหลักไตรสิกขาเข้ากับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ช่วยให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม แนวทางนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนอย่างองค์รวม ไม่ได้มุ่งเน้นแค่ผลการเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม และทักษะการคิดวิเคราะห์ แนวทางนี้ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา บุคลากรเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการนำแนวทางนี้ไปใช้จริงในสถานศึกษา แนวทางนี้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการศึกษาของประเทศไทย มุ่งเน้นไปที่การพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา เป็นแนวทางที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กไทย แนวทางนี้ มุ่งเน้นไปที่การพัฒนานักเรียนอย่างองค์รวม เตรียมพร้อมสำหรับอนาคต และสอดคล้องกับหลักไตรสิกขา คือ หลักการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา มุ่งเน้นการฝึกฝนอบรม ตนเองตามหลักศีล สมาธิ และปัญญา หลักการนี้สอดคล้องกับระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผลักดันให้เกิด การดำเนินชีวิตที่ดีงาม (สุนทร อมรวิวัฒน์, 2558) การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา จะช่วยพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์แบบ นำไปสู่ผลลัพธ์ การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักสูตร นโยบาย เป้าหมาย และกลยุทธ์

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

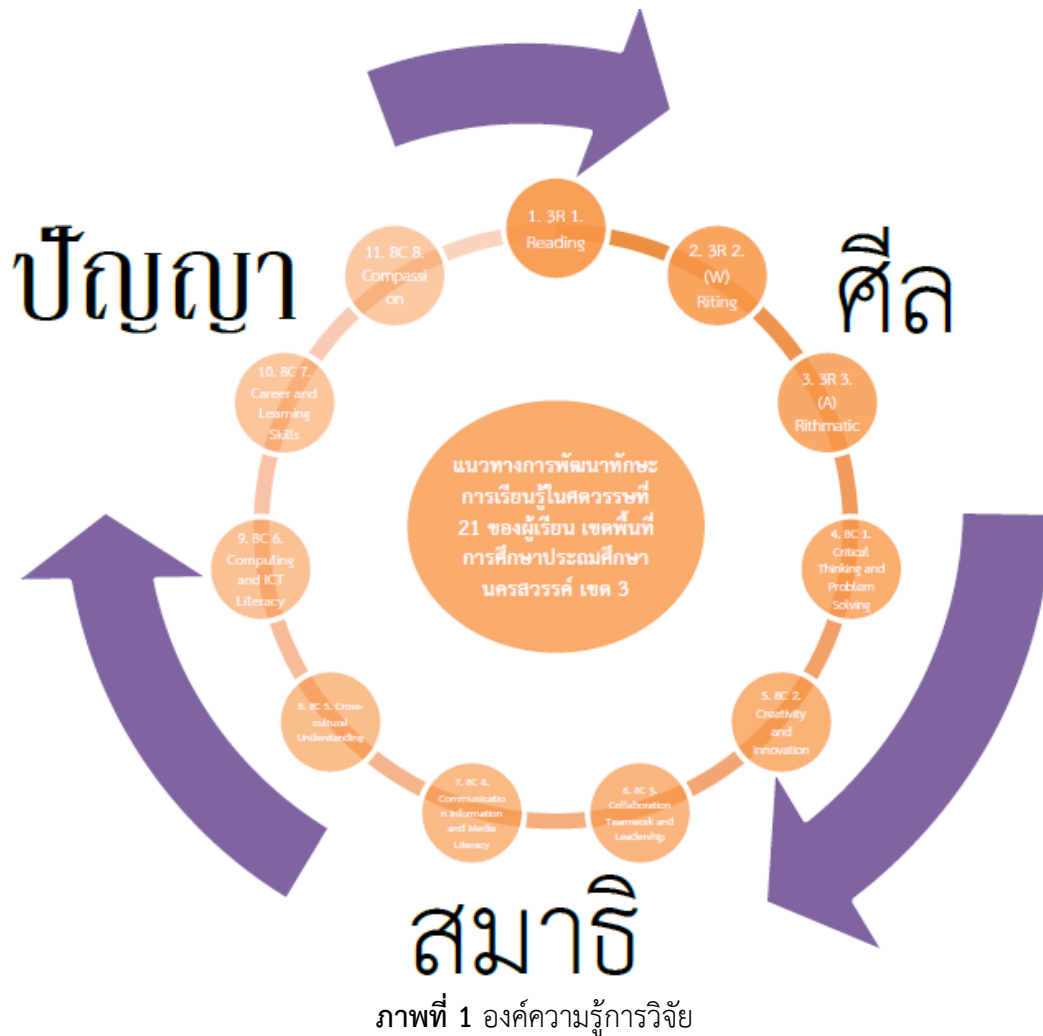
วงกลมชั้นในสุด ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมาย คือ แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา

วงกลมชั้นที่ 2 ได้แก่ ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ทั้ง 11 ด้าน

วงกลมชั้นที่ 3 ได้แก่ หลักธรรมไตรสิกขา ได้แก่ 1) ศีล 2) สมาธิ 3) ปัญญา องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักไตรสิกขา

กระบวนการที่ 1 อธิบายสภาพของทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ทั้ง 11 ด้าน เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน

กระบวนการที่ 2 เป็นการใช้หลักธรรมไตรสิกขา เป็นตัวกำกับในการสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ทั้ง 11 ด้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ทั้ง 11 ด้าน ดังภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 การใช้วิธีการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเพียงการแสดงออกความคิดเป็นทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการทำงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การทดลอง การเล่นเกม หรือการศึกษานอกห้องเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่เข้าถึงและเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น
 - 1.2 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนและเรียนรู้ เช่น การใช้แอปพลิเคชันที่มีเนื้อหาการเรียนรู้ที่น่าสนใจ การใช้แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ หรือการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์
 - 1.3 การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยให้โอกาสในการเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา การถามคำถามและการตอบคำถามที่ซับซ้อน
 - 1.4 การเชื่อมโยงกับชุมชนและโลกภายนอกโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากสถานการณ์จริง
 - 1.5 การสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยให้โอกาสในการเรียนรู้จากการทดลอง การผิดพลาด และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิธีการนำเทคโนโลยีสื่อสารและเทคโนโลยีการศึกษาเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์หรือแอปพลิเคชันการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม

2.3 ควรศึกษาวิธีการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาทักษะและความรู้ของสังคมในศตวรรษที่ 21 เช่น การสนับสนุนการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านกิจกรรมนอกห้องเรียน หรือการพัฒนาการอ่านหนังสือ เขียนและคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

2.4 ควรศึกษาเกี่ยวกับวิธีการปรับเปลี่ยนระบบการประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาทักษะและความรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการใช้วิธีการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางการคิด เช่น การใช้การประเมินแบบฝึกปฏิบัติหรือโปรเจกต์ที่สะท้อนความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3. (2566). รายงานผลการดำเนินงาน. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/39DCP> สืบค้นเมื่อ 12 ก.ย. 2566.
- ชลณา ม่วงหวาน. (2566). รายงานผลการดำเนินงานส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/Ehlbj> สืบค้นเมื่อ 4 มี.ค. 2566.
- ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2555). การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาเชิงบูรณาการ. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรังกูร วรบำรุงกุล, เรืองวิทย์ นิลโคตร, พรสวรรค์ ศิริศานันท์ และสมปอง มูลมณี. (2562). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของโรงเรียนในภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระอธิการสกายแลบ ธรรมธโร (นามโท). (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิรวัส อินทวิ. (2561). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์ เขต 1 และ 3. รมยสาร. 16.(ฉบับพิเศษ). 10-18.
- ระพีพัฒน์ หาญโสภณ. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2558). พุทธวิธีสอน ในการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไตรธรรมสาร.
- Krejcie, R.V. & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.